

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали X Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 12 травня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на Х Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

ISBN 978-617-8279-53-0

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025

© Колектив авторів, 2025

вітрової енергетики. Ці процеси мали й наукове забезпечення, зокрема в працях фахівців Інституту відновлюваної енергетики НАН України, Центру Разумкова, Національного Інституту стратегічних досліджень, Інституту географії. Початок війни та знищення значної кількості об'єктів ВДЕ призупинив розбудову відповідної інфраструктури. Проте відновлювана енергетика залишається важливим складником політики відновлення, посідаючи належне місце в Енергетичній стратегії України до 2050 рр. Крім того, у 2024 р. затверджено Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 р.

Отже, йдеться про актуальність сталого розвитку країни, регіонів, громад із урахуванням відновлюваної енергетики та перспектив «зеленої» повоєнної відбудови.

Водночас потрібен структурований підхід щодо концепції зеленої відбудови у повоєнний час із подальшим стратегуванням сектору відновлюваної енергетики. Зараз його замінює практика реалізації окремих проєктів, переважно, на місцевому рівні, які, здебільшого, стосуються лише певних видів відновлюваних джерел енергії та впровадження обмежених екологічних методик і механізмів. Такий підхід обмежує сприйняття концепції зеленої відбудови на основі стратегування відновлюваної енергетики лише до окремих складників. Стратегування розвитку відновлюваної енергетики передбачає розробку науково обґрунтованих моделей диверсифікації, розміщення та забезпечення функціонування відповідних об'єктів, що сприятиме ефективному використанню різних видів ресурсів регіонів та громад у час повоєнного розвитку України на засадах збалансованості.

Географічні аспекти мають значний вплив на розробку ефективних стратегій розвитку, оскільки, регіональні особливості, такі як природні ресурси, соціально-економічні умови та інфраструктура, суттєво впливають на потенціал і темпи впровадження відновлювальних джерел енергії. Просторова диверсифікація дає змогу оптимізувати використання ресурсів, зменшити ризики та забезпечити розвиток регіонів, що є критично важливим для відновлення України нині та після війни.

Список використаних джерел: 1. Міністерство енергетики України. *Офіційний вебсайт*. URL: <http://mpe.kmu.gov.ua> 2. Сектор відновлюваної енергетики України до, під час та після війни. *Центр Разумкова*. URL: <https://razumkov.org.ua/en/articles/ukraines-renewable-energy-sector-before-during-and-after-the-war> 3. Energy policy: general principles. *EU Fact Sheets* : website. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/68/energy-policy-general-principles>

УДК 911.3(477.82)

Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна

maklora@ukr.net; fbarancuk@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ВИКЛИКИ МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ (НА МАТЕРІАЛАХ ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ)

Міжмуніципальне співробітництво є сучасним інструментом реалізації політики місцевого та регіонального розвитку, який активно впроваджується як у європейських країнах, так і в Україні. Воно розширює можливості органів місцевого самоврядування, особливо в умовах децентралізації, сприяє зміцненню

спроможності громад, розвитку інфраструктури, впровадженню спільних соціально-економічних проєктів і підвищенню якості послуг для мешканців [3].

Актуальність міжмуніципального співробітництва підтверджується його ефективністю як потужного інструменту для вирішення спільних викликів та розвитку територіальних громад, особливо в контексті децентралізації та воєнного стану. Згідно з дослідженнями, 77 % громад вважають розвиток цього інструменту необхідним, а кількість укладених договорів про співробітництво стабільно зростає, що свідчить про його значущість для місцевого розвитку [4, с. 1–3].

Міжмуніципальне співробітництво в сучасних умовах, зокрема на прикладі Луцької міської територіальної громади, стикається з низкою серйозних викликів, що впливають на ефективність та розвиток цього механізму. Однією з основних проблем є нестача кваліфікованих кадрів та необхідних навичок, зокрема для організації та реалізації спільних проєктів. Це стосується складнощів у підготовці договорів, налагодженні комунікацій між громадами та проведенні громадських обговорень, які є ключовими етапами співробітництва [4, с. 2]. Відсутність чіткого стратегічного бачення та розуміння загальної взаємодії ускладнює визначення партнерів і формування ефективних груп, а також створює перешкоди у плануванні спільних дій, що особливо помітно на субрегіональному рівні [4, с. 3].

Юридичні та адміністративні бар'єри також значно ускладнюють процес міжмуніципального співробітництва. Законодавство, хоча й вдосконалюється, все ще не забезпечує достатньої гнучкості та прозорості для оперативного викладання договорів та реалізації спільних ініціатив. Таким чином, новий проєкт Закону України «Про співробітництво територіальних громад» спрямований на спрощення процедур, зниження бюрократичного навантаження, запровадження дистанційних громадських зобов'язань та підвищення прозорості через відеозаписи засідань, що має полегшити співпрацю в умовах воєнного стану [4, с. 4–5].

Фінансові диспропорції між громадами різного розміру, зокрема між великими міськими та меншими сільськими територіями, призводять до нерівності у створенні ресурсів і можливостей для розвитку, що ускладнює формування рівноправних партнерств. Політичні розбіжності, недовіра та конкуренція між місцевими лідерами також негативно впливають на процес співпраці, послаблюючи потенціал колективних дій [1, с. 10].

В умовах повномасштабної війни виклики міжмуніципального співробітництва загострені через обмеженість ресурсів, руйнування інфраструктури та загальну нестабільність. Водночас саме війна стимулює активізацію співпраці, розширення її географії та напрямів, а також залучення іноземних партнерів. Державні установи визнають важливість цього інструменту для стійкості, відновлення та розвитку громад, тому намагаються підтримувати їх, відстежувати ситуацію та допомагати долати труднощі [2].

На прикладі Луцької міської територіальної ради можна побачити, що для подолання цих проблем потрібен системний підхід, який включає не лише законодавчі зміни, а й розвиток інституцій координації, таких як асоціації територіальних громад. Важливо також підвищувати рівень свідомості, навчати фахівців, формувати довіру між громадами через спільні проєкти та партнерські ініціативи. Це дасть змогу ефективніше використовувати ресурси, покращити управління й сприяти сталому розвитку території [1, с. 12].

Таким чином, міжмуніципальне співробітництво в Луцькій міській територіальній громаді, як і в інших громадах України, переходить на етап активного розвитку, але для цього необхідно подолати низку кадрових, юридичних, фінансових та політичних викликів. Поліпшення законодавства, підтримка з боку держави та розвиток інституційної бази створюють умови для більш ефективної співпраці, що є особливо важливим в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення.

Список використаних джерел: 1. Максимчук М. В., Кльоба С. М. Міжмуніципальне співробітництво як інструмент підвищення ефективності місцевого самоврядування. 2019. 2. Міжмуніципальне співробітництво в умовах воєнного стану. URL: <https://decentralization.ua/news/18002> 3. Міжмуніципальне співробітництво територіальних громад: результати дослідження. Київ : USAID, 2024. URL: <https://surl.li/rihsjb> 4. Міжмуніципальне співробітництво у 2024 році: чому нас навчив досвід. URL: <https://decentralization.ua/news/19089>.

УДК 911.373(477.82)

Слащук Андрій, Трофимчук Денис

Andrii.slashchuk@gmail.com; 2ez4denus@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ МІСТА ЛУЦЬКА ВПРОДОВЖ 1991–2024 РОКІВ

Луцьк як адміністративний, економічний та культурний центр Волинської області впродовж 1991–2024 років зазнав значних трансформацій, зумовлених соціально-економічними чинниками. Цей період охоплює становлення України як незалежної держави, економічні кризи, реформи, війну та спроби інтеграції в європейський простір.

З 1991 р. після здобуття Україною незалежності місто Луцьк розпочало новий етап свого розвитку, зумовлений трансформацією політичної системи, переходом до ринкової економіки та змінами в соціальній структурі населення. Усі перераховані чинники суттєво вплинули на його сучасний стан.

З 1991 р. чисельність населення Луцька зростала повільно, частково завдяки внутрішній міграції. Станом на 2024 р. населення міста становило близько 215 тисяч осіб [2].

Економічні труднощі 1990-х сприяли виїзду населення за кордон, особливо молоді. Луцьк, як і вся країна, зіткнувся з економічною кризою, спричиненою розпадом СРСР. Планово-адміністративна економіка втратила ефективність, а перехід до ринкових відносин супроводжувався гіперінфляцією та спадом виробництва. У 1990-х роках ВВП України скоротився на 60 % [1], що також позначилося на економіці Луцька.

Революція Гідності 2013–2014 років та початок російської агресії на сході України позначилися на розвитку Луцька. Економічна нестабільність, інфляція та міграція стали ключовими викликами.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 р. стало безпрецедентним викликом для Луцька. Через війну та економічні труднощі, незважаючи на відносну безпеку регіону, місто зазнало економічних і соціальних потрясінь. Значна частина працездатного населення Луцька мігрувала за кордон, зокрема до Польщі. Це призвело до скорочення трудових ресурсів, які в 2010 р. оцінювалися на рівні 19,5 млн осіб по Україні [3]. У Луцьку також спостерігалось старіння населення, що створювало додаткове навантаження на соціальну сферу.

Водночас Луцьк традиційно залишався промисловим центром, особливо у галузях машинобудування, харчової промисловості та виробництва будівельних матеріалів. Завод «Богдан» (до його банкрутства), заводи «СКФ Україна», «Кромберг

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Пугач Сергій	Територіальні аспекти дослідження соціальних інтернет-мереж	3
Дронова Олена	Екологічний слід як маркер екологічної та економічної безпеки	5
Нємець Олексій	Socio-geographical aspects of the evolution of the creative economy	9
Влах Мирослава	Географічне назовництво й геополітика	13
Овчаренко Гліб, Сегіда Катерина Криволапов Валерій	Про різноманіття визначення та суть ідентичності як ресурсу для розвитку регіонів	17
Маковецька Лариса	Обґрунтування методики суспільно-географічного аналізу людського капіталу	19
Потапова Алла	Соціально-економічний розвиток територій у науково-теоретичному контексті формування освітніх програм вищих навчальних закладів	22
	Зниклі села Волинської області	25

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Іспанією	27
Грицевич Володимир	Методика метризації соціально-економічного стану регіонів із метою оцінки їх потенціалів	31
Pohrebskyi Taras	The Development of Greenfield Projects in the World	33
Pohrebskyi Taras	The Involvement of Greenfield Lands in Ukrainian Post-War Reconstruction	35
Слащук Андрій	Оцінка сучасного стану демографічного розвитку міста Луцька (2001–2024 роки)	37
Сук Олена, Залуська Марія, Поручинський Володимир Яроменко Оксана	Розвиток міських агломерацій України в умовах децентралізації	38
Волков Денис, Ключко Людмила Гаєріков Артем, Телебєнєва Євгенія Кощук Ольга	Житлове господарство Рівненщини: суспільно-географічний аспект	40
	Стан і перспективи розвитку роздрібної торгівлі Харківської області	42
	Територіальні особливості виробництва кукурудзи в Україні	46
	Проблеми та перспективи розвитку галузей рослинництва Рівненської області	50
Сосницька Ярослава	Агрокластери як інноваційна форма розвитку агробізнесу в Україні	53

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Гукалова Ірина	Пріоритети просторового планування ЄС та їх сприйняття в Україні в умовах війни	56
Палеха Юрій, Маслова Марія	Функціональне зонування як інструмент регулювання просторового розвитку територіальних громад і населених пунктів	58
Ходико Дмитро	Оцінка ступеня поляризації розвитку регіонів та громад із використанням тесту Ешмана	60
Сегіда Катерина, Чехов Сергій	Теоретичні аспекти використання гравітаційної моделі Хаффа для оптимізації просторової структури системи споруд цивільного захисту населення м. Харкова	63
Хоменко Діана	Просторові та перцепційні трансформації прифронтових міст на прикладі Лиману Донецької області	67
Омельченко Наталя	Післявоєнне відновлення слабоурбанізованих територій (на прикладі Херсонської області)	70
Кравченко Катерина	До питання теоретичних та прикладних досліджень міських агломерацій	73
Нікон Ольга	Проблеми та перспективи використання перцепційного підходу при вдосконаленні міських просторів	77
Маляренко Костянтин	До питання стійкості економічного потенціалу регіону	80
Бобир Владислав	Ідентичність міста у цифровому просторі: потенціал впровадження регіонального домену .kyiv	83
Кравченко Катерина	Модель реалізації функцій міської агломерації: теоретико-методологічні засади та стратегічні орієнтири	85
Колосов Сергій, Телебєнєва Євгенія	Вплив війни на експортний потенціал України	91
Сябренко Олег	Відновлювана енергетика у розвитку регіонів України: стратегічні орієнтири	94
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Виклики міжмуніципального співробітництва в сучасних умовах (на матеріалах Луцької міської територіальної громади)	95
Слащук Андрій, Трофимчук Денис	Соціально-економічні чинники розвитку міста Луцька впродовж 1991–2024 років	97

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ

Жаронкін Валентин	Міграційні стратегії українських ромів у країнах Європи	99
Перевозник Анастасія, Мандрик Ірина	Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах війни	100
Венгрин Дар'я	До питання вимушених міграцій українців як чинника зміни розселенської структури (на прикладі країн ЄС)	103

Думнов Олександр	Особливості запровадження інституційного підходу в регулюванні ринку праці	105
Залуська Марія	Освітні та трудові виклики для українських біженців за кордоном	108
Сук Олена	Вплив збройних конфліктів на динаміку вимушеної міграції	109
Сук Олена, Залуська Марія, Музичук Юрій, Слащук Андрій	Міграція молоді з України: основні причини	111

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Khilchevskiy Valentyn, Hou Jingyao, Zabokrytska Myroslava Тарасюк Ніна, Малащук Петро Павловська Тетяна	China's water resources: status, use and management	113
	Зміна температури повітря в Україні: причини та наслідки	117
	Багаторічна (1974–2023 рр.) динаміка місячних сум опадів на метеостанції Луцьк (Волинська область, Україна)	119
Карпюк Зоя, Чижевська Лариса, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш Щесюк Єлизавета, Стельмах Валентина	Природоохоронні об'єкти басейну річки Полонка	123
	Аналіз гідрологічних особливостей річки Інгулець	126

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Гендерний чинник у геополітичній, суспільно-господарській та культурно-освітній сферах Гетьманщини (туристичний контекст)	130
Smyrnov Ihor, Lyubitseva Olha	Polskie nekropolie w Polsce i w Ukrainie jako zasoby turystyczne i czynnik rozwoju ukraińsko-polskiej turystyki po wojnie	135
Ільїн Леонід	Регіональний розвиток туризму: програмно-цільовий аспект	144
Стешенко Леся, Савченко Ірина Гоцька Владислава, Гринюк Діана	Основні тенденції гейміфікації туризму	147
	Інстаграмність як фактор розвитку рекреаційно-туристських ресурсів: просторовий аналіз українських дестинацій	150
Майстер Андрій, Куницький Михайло Смик Оксана	Проблема овертуризму в країнах Європи	153
	Гастрономічний туризм: роль закладів харчування у формуванні туристичного досвіду	156
		211

Джаман Ярослав	Народні доми – важливий ресурс і чинник розвитку етнічного туризму (на прикладі міста Чернівці)	158
Питуляк Мирослава, Питуляк Микола Похила Юрій, Поплавська Інна Ільїна Ольга	Рекреаційно-оздоровчі ліси Хустського ЛДГ: сучасний стан та використання	159
	Малі міста Тернопільської області як об'єкти туристичної активності	162
	Геопросторовий аналіз, типізація й можливості застосування озерних сапропелів Рівненської області у санаторно-курортному господарстві	165
Зінчук Борис, Новосад Оксана Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор Гоц Тетяна, Потапова Алла Потапова Алла, Семенюк Роман	Туристсько-рекреаційний потенціал Ковельського району: ресурси, можливості, перспективи	169
	Музейні установи Ковельського району Волинської області як елементи індустрії гостинності	171
	Туристичний потенціал Львівської області	174
	Екотуризм як один із перспективних напрямів розвитку територіальних громад	178

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Маковецька Лариса, Назарук Назар	Географічні компетентності краєзнавчих досліджень транспортної системи у шкільному курсі географії	180
Мельник Іванна, Ткачук Надія Озюк Уляна, Ткачук Надія	Використання веб-сервісу Google Maps на уроках географії	182
	Можливості використання Liveworksheets на уроках географії в умовах дистанційного навчання	184
Ткачук Надія, Тарасюк Злата Ткачук Надія	Поняття гейміфікації в освітньому процесі з географії: сутність, цілі та основні принципи	186
	Теоретичні засади моделювання дистанційного уроку географії	187
Мандрик Ірина Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Система підготовки вчителя географії в Польщі ...	189
	Особливості використання компетентнісно орієнтованих завдань у шкільному курсі географії	192
Кулик Катерина, Потапова Алла Яресько Анна, Ткачук Надія Мельничук Максим, Лажнік Володимир Дубич Богдан, Потапова Алла Кошляцький Дмитро, Ткачук Надія	Використання електронних ресурсів для перевірки знань учнів на уроках географії	193
	Використання інтерактивних методів при вивченні загальної географії у 6 класі	194
	Особливості використання картографічного складника в шкільному курсі географії	197
	Проблеми використання штучного інтелекту учнями у закладах загальної середньої освіти	199
	Курс географії як складник шкільної медіаосвіти	200

**Поручинська Ірина,
Стельмашук Назар,
Скороход Орест
Куцевич Артур,
Поручинська Ірина
Кужель Ілля,
Мужичок Юрій**

Використання віртуальних дошок в освітньому процесі	203
Використання навчального відео на уроках географії	204
Використання інформаційно-комунікаційних технологій у позаурочний час	205

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: *В. Й. Лажнік*
Коректура: *С. О. Пугач*
Обкладинка: *Н. Бринчук*

Підписано до друку 14.05.2025 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 17,61. Зам. 210. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М.
Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП
Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на X Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3.30/33(082)